

Satversmei atbilst Kredītiestāžu likuma norma par kredītiestādes maksātnespēju

2013. gada 1. martā Satversmes tiesa pasludināja spriedumu lietā Nr. 2012-07-01 „Par Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam un Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam”.

Kredītiestādes maksātnespējas procesā ir līdzsvarotas noguldītāju un sabiedrības intereses

Apstrīdētās normas

Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmā daļa (turpmāk arī – pirmā apstrīdētā norma): „Lēmumu par sanācijas piemērošanu pieņem administrators. Lēmums par sanācijas piemērošanu un sanācijas plāns stājas spēkā pēc tā apstiprināšanas Finanšu un kapitāla tirgus komisijā un kreditoru sapulcē. Kredītiestādes sanāciju vada administrators saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas un kreditoru sapulces pieņemtu un apstiprinātu sanācijas plānu.”

Kredītiestāžu likuma 179. panta otrā daļa (turpmāk arī – otrā apstrīdētā norma): „Lēmumu par sanācijas piemērošanu pēc administratora, kreditoru sapulces vai Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pieteikuma var atcelt tiesa, ja šāda lēmuma pieņemšana panākta, lietojot viltu vai spaidus, vai notikusi maldības ietekmē.”

Augstākā juridiska spēka normas

Satversmes 105. pants: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Satversmes 92.panta pirmais teikums: „Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.”

Lietas fakti

Konstitucionālās sūdzības iesniedzēji ir maksātnespējīgās akciju sabiedrības „Latvijas Krājbanka” kreditori. Viņi norāda, ka apstrīdētās normas liedz viņiem tiesības lemt ar viņu īpašumu saistītus jautājumus, jo, atstājot lēmuma pieņemšanu par sanācijas piemērošanu administratora un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (FKTK) ziņā, lēmuma pieņemšanā netiek iesaistīti kreditori. Tāpat viņiem esot liegta pieeja tiesai, jo neesot iespējams pārsūdzēt lēmumu par atteikšanos piemērot sanāciju.

Tiesas secinājumi un lēmums – īsumā

Tiesa, vērtējot pirmās apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam, atzina, ka normai ir legītīms mērķis – citu personu tiesību aizsardzība un visas sabiedrības labklājība, proti, norma nodrošina ātru un efektīvu kredītiestādes maksātnespējas procesu, ka arī finanšu tirgus stabilitāti.

Tiesa secināja, ka apstrīdētā norma nodrošina līdzsvaru starp kreditoru un visas sabiedrības interesēm. Tādējādi Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmā daļa atbilst Satversmes 105. pantam.

Satversmes tiesa atzina, ka otrā apstrīdētā norma attiecībā uz konstitucionālās sūdzības iesniedzējiem nav tikusi piemērota. Satversmes tiesas likums paredz, ka konstitucionālo sūdzību persona var iesniegt tikai par tādu normu, kas tieši aizskar šīs personas pamattiesības. Tādējādi Satversmes tiesa atzina, ka tiesvedības turpināšana par Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam nav iespējama un šajā daļā tiesvedību izbeidza. Vienlaikus tiesa norādīja, ka Civilprocesa likums paredz iespēju pārsūdzēt maksātnespējas administratora rīcību, tajā skaitā, arī lēmumu par sanācijas nepiemērošanu.

Tiesas secinājumi un lēmums – izvērsta apraksts

Attiecībā uz Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmās daļas atbilstību Satversmes 105. pantam

Par īpašuma tiesību saturu

Satversmes tiesa norādīja, ka Satversmes 105.pants paredz visaptverošu mantiska rakstura tiesību garantiju, tajā skaitā, arī prasījuma tiesības par saistību izpildi, kā arī tiesības lemt ar īpašumu saistītus jautājumus. Taču tiesa atzina arī to, ka īpašnieks uzņemas ar sava īpašuma izmantošanu saistītus riskus. Valstij nav pienākuma novērst tirgus faktoru izraisītu īpašuma vērtības zudumu, kā arī uzņemties atbildību par privātās kredītiestādes saistībām pret savu kreditoru. [13]

Par valsts pienākumiem kredītiestādes maksātnespējas gadījumā

Satversmes tiesa atzina, ka kredītiestādes maksātnespējas gadījumā valsts tomēr uzņemas noteikta apmēra saistību izpildi. Valsts ir izveidojusi noguldījumu garantiju shēmu, kuras ietvaros noguldītājam tiek izmaksāta garantētā atlīdzība, ja viņam uz to ir atbilstošas tiesības. Tādējādi valsts aizsargā bankas kreditoru tiesības uz īpašumu. [13]

Kredītiestādes maksātnespējas gadījumā kreditoram nav iespēju savus prasījumus apmierināt, vēršot piedziņu pret parādnieku vispārējā kārtībā. Tāpēc valsts pienākums ir paredzēt tādu procedūru, kuras ietvaros kreditori varētu īstenot savas tiesības pēc iespējas efektīvāk. [13]

Likums paredz, ka par rīcību ar maksātnespējīgas kredītiestādes finanšu resursiem lemj FKTK un administrators, viņu darbības mērķis ir aizsargāt gan noguldītāju intereses, gan finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti. [13]

Par īpašuma tiesību ierobežojumu

Satversmes tiesa secināja, ka maksātnespējas procesa risinājuma izvēle primāri ir nodota administratora kompetencē, ierobežojot kreditoru iespējas lemt ar savu īpašumu saistītus jautājumus. Tādēļ tiesa atzina, ka pirmā apstrīdētā norma ietver Satversmes 105. pantā paredzēto pamattiesību ierobežojumu. [14].

Tādējādi tiesai bija jānoskaidro, vai pamattiesību ierobežojums ir konstitucionāls, proti:

- 1) vai tas ir noteikts ar likumu,
- 2) vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis,
- 3) vai ierobežojums atbilst samērīguma principam. [15]

Tiesa konstatēja, ka lietā nav strīda par to, ka pamattiesību ierobežojums būtu noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu. [15.1]

Par apstrīdētās normas leģitīmo mērķi

Satversmes tiesa norādīja, ka kredītiestāžu maksātspējas risinājumi ir vērsti uz noguldītāju aizsardzību. Kredītiestādes maksātspējas procesā ir svarīgi, pirmkārt, nodrošināt šā procesa likumīgu un efektīvu gaitu, uzticot tā norisi profesionālam un neatkarīgam ekspertam – administratoram, otrkārt, nodrošināt finanšu tirgus stabilitāti, uzliekot konkrētus pienākumus un piešķirot tiesības finanšu un kapitāla tirgus uzraugam – FKTK. [15.2]

Tādējādi apstrīdētajai normai ir leģitīms mērķis – maksātspējas procesa ātra un efektīva risināšana un finanšu tirgus stabilitāte, kas ir vērsta uz citu personu tiesību aizsardzību un visas sabiedrības labklājību. [15.2]

Par pamattiesību ierobežojuma samērīgumu

Satversmes tiesa atzina, ka kārtība, kādā tiek pieņemts un apstiprināts lēmums par sanācijas piemērošanu, līdzsvaro kreditoru un sabiedrības intereses, paredzot iesaistīto institūciju un kreditoru savstarpējo uzraudzību un ietekmi, kā arī nodrošina to, ka netiks pieņemts neīstenojams, finanšu sistēmas stabilitāti apdraudošs sanācijas plāns un netiks nepamatoti ierobežotas kreditoru tiesības. [18.1]

Tā kā kreditoru zināšanas var nebūt tik plašas, lai izvērtētu sanācijas iespējamību konkrētajos apstākļos, tieši administrators kā amatpersona ar speciālām zināšanām un pieredzi ir atbildīgs par maksātspējas procesa īstenošanu un pabeigšanu. Kreditoriem ir tiesības iesniegt savus sanācijas plānus. [18.1]

Vienlaikus administrators ir pilnā mērā atbildīgs par zaudējumiem, kas viņa vainas dēļ nodarīti kreditoriem. [18.1]

Papildus maksātspējas risinājuma izvērtēšanā (gan sanācijas, gan bankrota procedūras gadījumā) iesaistās arī FKTK. [18.1, 18.2] Turklāt sanācija nav iespējama bez kreditoru piekrišanas. Tādējādi kārtība, kādā tiek pieņemts un apstiprināts lēmums par sanācijas piemērošanu, līdzsvaro sabiedrības un kreditoru intereses, paredzot iesaistīto institūciju un kreditoru savstarpēju uzraudzību un ietekmi. [18.1] Savukārt kontroli pār bankrota

procedūras tiesiskumu veic tiesa, tādējādi nodrošinot kreditoru un sabiedrības interešu līdzsvaru. [18.2]

Līdz ar to Satversmes tiesa atzina, ka pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmā daļa atbilst Satversmes 105. pantam. [18.4]

Attiecībā uz Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam

Satversmes tiesa atzina, otrā apstrīdētā norma maksātnespējīgās AS „Latvijas Krājbanka” maksātnespējas procesā nav piemērota, tādēļ tā nevar aizskart konstitucionālās sūdzības iesniedzēju pamattiesības. [19.1] Vienlaikus tiesa vērtēja sūdzības iesniedzēju apgalvojumu, ka „kreditoriem nav tiesību pārsūdzēt lēmumu par sanācijas nepiemērošanu”. Tiesa konstatēja, ka, pirmkārt, tiesības pārsūdzēt jebkuru administratora rīcību, arī bezdarbību, paredz Civilprocesa likums, otrkārt, vairāki maksātnespējīgās AS „Latvijas Krājbanka” kreditori ir praksē izmantojuši šādu iespēju. Tādējādi tiesa atzina, ka tiesvedība par Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas atbilstību Satversmes 92. pantam nav turpināma. [20]

Satversmes tiesa nosprieda:

- 1) atzīt Kredītiestāžu likuma 179. panta pirmo daļu par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam;**
- 2) izbeigt tiesvedību lietā daļā par Kredītiestāžu likuma 179. panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.**

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stājās spēkā pasludināšanas brīdī. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216